

Täysistunto

Keskiviikko 8.5.2024 klo 14.03—15.23

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 42/2024 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakoh-
tien jälkeen. — Ministeri Henriksson, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.09 **Opetusministeri Anna-Maja Henriksson** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhe-
mies, värderade talman! Tuon eduskunnan käsittelyyn hallituksen esityksen, jolla ehdote-
taan muutettavaksi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettua la-
kia. Niin kutsutun ison kielikokeen suorittamisesta tehdään nyt vihdoinkin maksutonta.

Esityksen mukaan suomen tai ruotsin kielen erinomaista taitoa osoittavan valtionhallin-
non kielitutkinnon voisi suorittaa maksutta tietyn edellytyksin, jotka olisi sidottu ylioppi-
lastutkinnon tai korkeakoulututkinnon suorittamiseen. Tutkintoon saisi ilmoittautua mak-
sutta kolme kertaa.

Valtion virkojen kelpoisuusvaatimuksena on pääsääntöisesti erinomainen suomen kie-
len taito ja tyydyttävä ruotsin kielen taito. Suomenkielisen koulutuksen saaneet voivat
osoittaa ruotsin kielen taidon yliopisto-opintojen kautta, kun ruotsin kielellä koulutuksen-
sa saaneet puolestaan joutuvat osoittamaan suomen kielen taitonsa erillisellä tutkinnolla.
Vuonna 2024 kielitutkinnon hinta on 514 euroa, jos suorittaa suullisen ja kirjallisen taidon
tutkinnot samalla kertaa.

Esityksellä pyritään poistamaan epäyhdenvertainen tilanne, jossa etenkin korkeakoulu-
tettujen on valtion virkoihin hakeutuessaan osoitettava erinomainen suomen kielen taito
erillisellä maksullisella kielitutkinnolla, ellei kielitaitoa ole voinut osoittaa suomeksi suo-
ritetuilla opinnoilla.

On tärkeää, että tämä epäkohta korjataan nyt. Esitetty muutos vähentäisi esteitä erityi-
sesti ruotsinkielisten ja muiden ruotsin kielellä koulutuksensa saaneiden hakeutumiselta
valtionhallintoon. Muutos vahvistaisi viranomaisten edellytyksiä antaa palvelua molem-
milla kansalliskielillä ja edistäisi hallinnon asiakkaiden kielellisten oikeuksien toteutumis-
ta. Ehdotetuilla muutoksilla ei ole valtiontaloudellisia vaikutuksia, vaan ne rahoitettaisiin
opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan kehityksen sisäلتä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

Ärade talman! Det stora språkprovet ska nu äntligen bli avgiftsfritt. I propositionen föreslås det att lagen om de språkkunskaper som krävs av offentligt anställda ändras så att språkexamen för statsförvaltningen som påvisar utmärkta kunskaper i finska eller i svenska under vissa förutsättningar ska kunna avläggas avgiftsfritt. Enligt förslaget binds förutsättningarna för avgiftsfrihet till avläggande av studentexamen eller högskoleexamen. Anmälan till examen ska kunna göras avgiftsfritt tre gånger.

Kravet på att avlägga en separat kostsam examen har försatt finskspråkiga och svenskspråkiga i en ojämlik situation. Behörighetskravet för statliga tjänster är i regel utmärkta kunskaper i finska och nöjaktiga kunskaper i svenska. Personer med finskspråkig utbildning kan styrka kunskaperna i svenska genom sina universitetsstudier, medan de som fått sin utbildning på svenska måste styrka kunskaperna i finska genom en separat examen. År 2024 är priset för examen 514 euro, om examen i muntliga och skriftliga färdigheter avläggs samtidigt. Det är viktigt att detta missförhållande nu åtgärdas.

Syftet med avgiftsfriheten är också att göra det lättare för personer som fått sin utbildning på svenska att söka anställning vid statliga myndigheter. Genom detta förbättras myndigheternas förutsättningar att tillhandahålla service på båda nationalspråken. Vi har i dag en situation där ungefär 3,7 procent av de statliga tjänstemännen har svenska som modersmål, och det är alltför lite. Det här är alltså viktigt för att de språkliga rättigheterna ska kunna tillgodoses, och jag hoppas att fler svenskspråkiga framöver söker sig till statliga tjänster. — Kiitoksia, tack.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Aittakumpu, olkaa hyvä.

14.13 Pekka Aittakumpu kesk: Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen esityksessä on tosiaan kyse siitä, että ehdotetaan muutettavaksi julkisyhteisöjen henkilöstöltä vaadittavasta kielitaidosta annettua lakia.

Esityksessä tuodaan esiin oikeusministeriön selvitys, jonka mukaan valtion henkilöstöstä äidinkieli oli suomi vajaalla 95 prosentilla, ruotsi taas oli äidinkielenä vajaalla 4 prosentilla ja muunkielisiä oli vajaa 2 prosenttia. Valtiolla työskentelevien ruotsinkielisten osuus ei vastaa esityksen mukaan ruotsinkielisten osuutta koko väestöstä, joka on noin 5,2 prosenttia.

Tällä lakimuutoksella tosiaan helpotetaan ruotsin kielellä opintonsa suorittaneita pääsemään valtion virkoihin, koska tähän asti henkilöt, jotka ovat saaneet koulutuksensa ruotsin kielellä, ovat joutuneet hakeutuessaan joihinkin julkisiin virkoihin osoittamaan suomen kielen taitonsa erillisellä maksullisella tutkinnolla. Tilannehan on sikäli erikoinen, että vastaavaa vaatimusta erillisen kielitutkinnon suorittamisesta ei ole suomenkielisen koulutuksen saaneilla, koska suomenkielisen koulutuksen saaneet osoittavat ruotsin kielen osaamisensa esimerkiksi yliopisto-opinnoissa.

Arvoisa puhemies! Mielestäni on aiheellista miettiä sitäkin, kuinka tarpeellista meidän on ylläpitää nykyisiä kielitaitovaatimuksia erityisesti ruotsin kielen osalta, koska on selvää, että meillä on paljon kuntia, joissa ruotsin kielen opiskeluun käytetyt tunnit voitaisiin käyttää myös tehokkaammin ja tarpeenmukaisemmin. Se ei ole ruotsinkielisiltä pois, jos esimerkiksi Joensuussa tai Kuusamossa ei opiskella ruotsia vaan vaikkapa vapaavalintaisia muita kieliä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kvarnström, olkaa hyvä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

14.15 Johan Kvarnström sd: Arvoisa puhemies, ärade talman! Tack till ministern för presentationen av den här propositionen. I oppositionen ger vi ofta en del ris till regeringen, men nu vill jag faktiskt passa på att rosa regeringen.

Hallitus saa usein risuja meiltä oppositiosta, mutta nyt on ruusujen aika juuri tässä kysymyksessä.

Se, että niin sanotusta isosta kielikokeesta tehdään maksuton, on täysin paikallaan. Tällä hetkellä, kuten saimme kuulla, tutkintomaksu on 514 euroa, ja se on suuri summa vasta valmistuneelle. Kokeen suorittamisesta on tullut pakollista monille ruotsinkielisille ja kaksikielisille, jotta he edes voisivat hakea samoihin virkoihin kuin heidän suomenkieliset tuttavansa.

Moniin julkishallinnon virkoihin valittavilta edellytetään erinomaista suomen kielen taitoa. Useampien hakijoiden saamiseksi, ja jotta entistä useammat saisivat mahdollisuuden kelpoisuusvaatimusten täyttämiseen, on hyvä, että hallitus laskee suomen tai ruotsin kielen erinomaista kielitaitoa osoittavan kielitutkinnon suorittamisen kynnystä.

Arvoisa puhemies! Haluan lähettää hallitukselle myös terveisiä. On tärkeää, että varmistamme yhdessä Opetushallituksen kanssa, että kokeen suoritustilaisuuksia järjestetään entistä useammin nyt kun kiinnostus suomen tai ruotsin kielikokeen suorittamiseen toivottavasti lisääntyy. Nykyisin koetilaisuuksia järjestetään vain viisi lukukaudessa. Monet ovat joutuneet matkustamaan Helsinkiin kokeen suorittamista varten. Näin ei tulisi olla. On pyrittävä siihen, että koetilaisuuksia järjestettäisiin entistä useammin ja entistä useammilla paikkakunnilla ympäri Suomen.

Lisäksi toivon, että tiettyihin valtionhallinnon virkoihin liittyviä kielitaitovaatimuksia tarkistetaan. Viime hallituskaudella aloitettua työtä tulisi jatkaa siten, että entistä useammat julkisyhteisöjen henkilöstöön kuuluvat voisivat olla suomenruotsalaisia tai muuta kuin suomea äidinkielenään puhuvia. Kelpoisuusvaatimuksena tulisi pääsääntöisesti olla hyvä suomen kielen taito, ei erinomainen, jos siihen ei ole aihetta.

Ärade talman! Många tjänster inom den offentliga förvaltningen förutsätter utmärkta kunskaper i finska. För att få fler sökande och ge fler möjligheten att bli behörig är det bra att regeringen sänker tröskeln för att avlägga examina som gäller utmärkta språkkunskaper i finska eller svenska. Att man gör det så kallade stora språkprovet i finska avgiftsfritt är helt på sin plats och efterlängtat. I dagsläget är examensavgiften över 500 euro, och det är en stor summa för en nyexaminerad. Provet har också blivit ett måste för många svenskspråkiga och tvåspråkiga för att de ska kunna söka samma tjänster som sina finskspråkiga bekanta.

Sedan vill jag också skicka en hälsning till regeringen. Det är viktigt att tillsammans med Utbildningsstyrelsen säkerställa att antalet tillfällen att avlägga provet utökas nu då intresset att avlägga det på finska eller svenska förhoppningsvis och troligtvis ökar. I detta skede är det bara fem tillfällen per termin, och för många har det i regel inneburit en resa till Helsingfors för att avlägga provet. Så borde det inte vara. Fler tillfällen och på fler orter runt om i Finland måste vara målet.

En annan hälsning och önskan är att vi ser över språkraven för vissa tjänster inom den statliga förvaltningen. Det arbete som inleddes under den förra regeringen borde fortskrida så att fler offentligt anställda kunde vara finlandssvenskar eller personer med annat modersmål än finska. Behörighetskravet borde mera i regel vara goda kunskaper i finska, inte

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

utmärkta kunskaper, om det inte är befogat förstås. Men stort tack för den här propositionen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Juvonen, olkaa hyvä.

14.19 Arja Juvonen ps: Arvoisa herra puhemies, arvoisa ministeri! Tällä hallituksen esityksellä toteutetaan pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjaus, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen taitoa osoittavat valtionhallinnon henkilöstöltä vaadittavat kielitutkinnot maksuttomiksi. Esityksen mukaan suomen tai ruotsin kielen erinomaista taitoa osoittavan valtionhallinnon kielitutkinnon voisi suorittaa maksutta tietyin edellytyksin. Nämä ovat ne, että henkilö on suorittanut ylioppilastutkinnon tai vastaavan ulkomaisen tutkinnon tai on suorittamassa korkeakoulututkintoa tai on suorittanut korkeakoulututkinnon.

Lausuntopalautteessa, jota tähän esitykseen annettiin, oltiin huolissaan siitä, että ehdotetut muutokset ovat perusteltuja virantäytön näkökulmasta mutta pulmallisia kielitutkinnojärjestelmän kokonaisuuden ja yhdenvertaisuuden kannalta, kun ajatellaan niitä tilanteita, joissa kielitutkintoja suoritetaan alemmilla tasoilla tai muita tarkoituksia kuin viranhakua varten. Tämä koskee myös mahdollisia tarkempia rajauksia. Muutamassa lausunnossa kannatettiin vaihtoehtoa, jossa selvitetäisiin mahdollisuutta suorittaa suomen ja ruotsin kielen erinomaista taitoa osoittava tutkinto osana korkeakouluopintoja.

Haluan nostaa tähän keskusteluun esille suomen kielen tärkeyden ja vaatimuksen erityisesti hoitoalalla. Meillä on valtava puute lähihoitajista ja sairaanhoitajista, ja kielitaidon osaaminen on kaiken a ja o, jotta voi työllistyä sinne. Monesti ongelmat saada työtä kiteytyvät juurikin siihen kielitaitoon.

Kysyisin, millä tavalla voidaan varmistaa ja turvata se, että myös hoitoalan opiskelijat, joilla lähtökieli on joku muu kuin suomen tai ruotsin kieli, saavat tarvittavan kielikoulutuksen ja opetuksen, jotta pääsevät työllistymään hoitoalalle. Hoitoala on työtä, jossa tarvitaan paitsi kielitaitoa myös sydämen äidinkieltä, jotta asiakkaat, potilaat ja hoitajat tulevat kohdanneeksi toinen toisensa. Millä tavalla hallitus voisi edistää sitä, että myös nämä kielikoulutukset olisivat mahdollisimman matalalla kynnyksellä toimivia ja maksuttomia ja riittäviä hoitoalan opiskelijoille? — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

14.22 Henrik Wickström r: Värderade talman, arvoisa puhemies! Jag vill börja med att tacka ministern i fråga för den här redogörelsen och för det här förslaget som, som sagt, följer den skrivelse som finns i statsminister Petteri Orpos regeringsprogram.

Kuten tässä keskustelussa on jo todettu, niin tällä esityksellä halutaan toteuttaa pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelman kirjausta siitä, että hallitus tekee suomen ja ruotsin kielen taitoa osoittavat valtionhallinnon henkilöstöltä vaadittavat kielitutkinnot maksuttomiksi. Me pidetään tätä ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä todella tärkeänä asiana ja ennen kaikkea pidetään tärkeänä sitä siitä näkökulmasta, koska tämä yhdenvertaistaa sen tilanteen, mikä ei ole ollut yhdenvertainen ennen tätä.

Tässä viime hallituskaudella teetettiin tällainen kansalliskielistrategia. Muistaakseni se tuli voimaan 2021, ja siinä nostettiin ennen kaikkea esiin suurena uhkakuvana se, millä ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

valla voidaan huolehtia siitä, että meillä riittää myöskin ruotsin kieltä osaavaa henkilöstöä meidän julkishallinnossa kaiken kaikkiaan. Kun tässä on tullut puheenvuoroja siitä oman tai kotimaisen kielen tärkeydestä, niin haluan myöskin nostaa esiin sen suuren huolen, mikä vaikkapa esimerkiksi monilla kaksikielisillä hyvinvointialueilla sekä kunnissa on tällä hetkellä mutta myöskin valtionhallinnossa, että on todella haastavaa löytää osaavaa henkilöstöä ruotsin kielellä. Jos miettii pitkälle tulevaisuuteen, niin tämä on todella tärkeä muutos ja linjaus, että tämä koe saadaan maksuttomaksi, koska tämä toivottavasti avaa väylän sitten heille, jotka osaavat ruotsia, myöskin vahvasti sellaisiin valtion virkoihin, mitkä ehkä aiemmin eivät ole olleet mahdollisia.

Den här förändringen är väldigt välkommen, och vi från svenska riksdagsgruppen är tack-samma för att den kommer till behandling redan så här fort. Därutöver ser vi att det i regeringsprogrammet också finns många andra goda åtgärder för att främja landets tvåspråkighet, och vi ser det också som speciellt viktigt att vi i framtiden kan integrera fler nyfinländare också på svenska, vilket är en klar målsättning i regeringsprogrammet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Ledamot Löfström, varsågod.

14.24 **Mats Löfström r:** Tack, ärade herr talman! Att göra det stora språkprovet avgiftsfritt är oerhört positivt. Tack till regeringen och till minister Henriksson för att man tar det här lagförslaget till riksdagen. Det är i dag så dyrt, 514 euro, att många drar sig för att göra språkprovet för att kunna söka exempelvis en statlig tjänst där språkprovet behövs, men utan att man sedan har en garanti för att faktiskt få jobbet.

Det här förslaget bör innebära att vi får fler tvåspråkiga människor som kan både finska och svenska som också på pappret blir behöriga att söka exempelvis statliga tjänster. Det här är förslagets målsättning, och det är en viktig målsättning för att också försöka vända utvecklingen i svenskkunskaperna i statsförvaltningen. Svenskkunskaperna i statsförvaltningen har utarmats och försvagats över en lång tid. Det här har en stor inverkan också på Ålands möjligheter att i praktiken kunna sköta kontakterna med staten på svenska, något som inte bara enligt lag ska skötas på svenska, utan som republiken lovat att ska kunna skötas på svenska som ett villkor för att Åland ska tillhöra Finland och inte Sverige — en fråga som avgjordes år 1921 av Nationernas förbund i Genève och ett beslut som riksdagen implementerade 1922, alltså följande år, i tillägg till den redan då godkända självstyrelselagen.

Självstyrelselagen är framför allt ett språkskydd för att slå vakt om svenska språket och kulturen på Åland. Den här saken är precis lika viktig i dag som för hundra år sedan, och det här måste också kunna skötas i praktiken i dag på samma sätt som för hundra år sedan, och här ska det här ha en positiv, konkret betydelse.

Ledamot Kvarnström tog upp en viktig aspekt, att språkraven, behörighetskraven, i den offentliga förvaltningen generellt borde ses över. Jag hoppas att regeringen också kan fortsätta jobba på den saken. Men jag vill tacka hela regeringen och minister Henriksson för att man gett lagförslaget till riksdagen. Det här är en åtgärd som stärker svenska språkets ställning i vårt land, så tack för det.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack. — Ja suomennos, kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

[Tulkki esittää puheenvuorosta suomenkielisen yhteenvedon]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Talvitie taitaa olla poissa. — Vielä vastauspuheenvuoro ministeri Henrikssonille. Olkaa hyvä, kolmisen minuuttia.

14.28 Opetusministeri Anna-Maja Henriksson: Arvoisa puhemies, värderade talman! Jag vill börja med att tacka för diskussionen och för det stöd som salen har visat.

Eli haluan aloittaa sillä, että haluan kiittää teitä siitä kannustuksesta ja palautteesta, mitä tästä esityksestä on tullut. Tämä oli hyvä keskustelu.

Meillä on ollut ja on siis edelleen tilanne, jossa suomenkielisiä ja ruotsinkielisiä kohdellaan eriarvoisella tavalla, ja sen takia ne ruotsinkieliset opiskelijat, jotka ovat omat yliopilaskirjoituksensa kirjoittaneet ja ovat valmistuneet korkeakoulusta ruotsiksi, ovat sellaisessa tilanteessa, että he joutuvat maksamaan sen noin 514 euron maksun, jotta voisivat sitten saada näytteen siitä, että heilläkin on erinomainen suomen kielen taito. Voin sanoa, että tämä ei ole mikään helppo koe, ja sen takia tämä korkea maksu on myös ollut semmoinen käytännön este, että moni ei uskalla sitä tehdä, koska pelkää, että jos en läpäise sitä, niin se tulee minulle hyvin, hyvin kalliiksi. Nyt tätä epäkohtaa korjataan, ja olen hyvin iloinen siitä, että tämä hallitus pystyy tämän nyt tekemään.

Tässä takanahan on myös kansalliskielistrategia, joka tehtiin viime vaalikaudella ja joka nyt sai myös jatkoa. Kansalliskielistrategiassa on todettu, että kielellisiä oikeuksia edistetään, ja siellä on myös todettu, että meillä on hyvin haastava tilanne juuri ruotsin kielellä saatavien palvelujen osalta ja että tälle asialle on myös tehtävä jotain, ja siinä on yhtenä ehdotuksena sitten se, että katsottaisiin, mikäli tätä kautta — eli tekemällä suuresta kielikokeesta maksuttoman — pystytään tilannetta parantamaan. Siitä on tässä kysymys.

Tässä edustaja Aittakumpu nosti esille ehkä päinvastaisen ajatuksen, että pitäisi luopua kielitaitovaatimuksista. Sanoisin näin, että tässä maailmantilassa, missä me nyt eletään, Suomelle on tosi tärkeää se, että me olemme osa Pohjolaa. Pohjoismainen yhteistyö on meille suuri ja tärkeä asia, ja pohjoismaista yhteistyötä pitää vielä edistää. Jokaiselle ihmiselle on aina hyödyksi, jos osaa kieliä vähän enemmän kuin että niitä osaa vähemmän. Sen takia me olemme myös nähneet, että tarvitaan enemmän ruotsin kielen tunteja koulussa, ja syksyllä 2024 perusopetukseen tulee yksi vuosiviikkotunti lisää ruotsin kieltä myös kouluun vuosiluokille kuusi ja seitsemän. Ruotsinkielisissä kouluissa luetaan paljon enemmän suomen kieltä kuin suomenkielisissä kouluissa luetaan ruotsia, ja mielestäni tässä tilanteessa, missä me olemme, se on meidän kaikkien etu, että vahvistetaan kotimaisia kieliä.

Arvoisa puhemies! Edustaja Juvonen kysyi hoitohenkilöstön kielivaatimuksista. Se on asia, joka menee ministeri Multalan puolelle — ammattikorkeakoulut kuuluvat hänelle — mutta totta kaihan se on niin, että jotta tutkinnon Suomessa voi saada, pitää osata kuitenkin suomea tai ruotsia niin, että läpäisee ne kokeet. Sitten on toinen asia se, että niiden ihmisten osalta, jotka tulevat Suomeen muualta, meillä tarvitaan hyvää kotouttamista, ja tätä varten hallitus on myös varannut määrärahoja. On meidän kaikkien etu, että jokainen, joka tulee Suomeen, osaa jotenkuten myös puhua ruotsia ja suomea, ja totta kai on hoivatyössä tärkeää se, että toinen ymmärtää. Sama pätee myös ruotsinkielisiin, eli se, että meillä on riittävästi myös ruotsin kieltä taitavia ihmisiä niin hoito- ja hoivakodeissa kuin ylipäänsä palveluammateissa, on myös tärkeää.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 47/2024 vp

Meidän pitää huolehtia siitä, että meillä on oikeudenmukaiset ja tasavertaiset palvelut kummallakin kansalliskielellä, ja huolehditaan myös siitä, että ne, jotka Suomeen muuttavat, saavat mahdollisuuden opiskella suomea ja ruotsia. — Kiitoksia, tack så mycket.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.